

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Harita Çizme Becerileri

Social Studies Preservice Teachers' Mapping Skills

Hüseyin EROL¹

Öz

Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının harita çizme becerileri incelenmiştir. Araştırma Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümünde 3. sınıfta öğrenim gören 38 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri 2017 yılı mayıs ayında toplanmıştır. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının harita çizme konusunda genel olarak başarılı çizimler yapamadıkları ve çizdikleri haritaların çok büyük hatalar içerdiği görülmüştür. Bu araştırmada cinsiyetin harita çizme üzerinde etkili olduğu erkek öğretmen adaylarının kadın öğretmen adaylarından daha başarılı çizimler yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmada akademik ortalamının yüksek veya düşük olmasının öğretmen adaylarının harita çizme becerileri üzerinde belirleyici bir etkisinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Yaşadığı ülkenin dışına hiç çıkmayan öğretmen adaylarının daha başarılı çizimler yaptıkları görülmüştür. Bu araştırmada fakültede gördükleri dersler içerisinde önem sırası açısından coğrafya dersini ikinci sıraya koyan öğretmen adaylarının diğer öğretmen adaylarından daha başarılı çizimler yaptıkları tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türlerinin harita çizme becerileri üzerinde belirleyici bir etkisinin olmadığı ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Harita çizme, sosyal bilgiler, öğretmen adayı

Abstract

In this research, social studies preservice teachers' mapping skills were examined. This research was conducted with 38 preservice teachers at the 3rd grade in department of Social Studies Teaching in Education Faculty of Adıyaman University. The research data was gathered in May in 2017. It was seen that social studies preservice teachers involved in the research could not map satisfactorily in general and their maps included serious mistakes. Gender was determined to be influential on mapping and the male preservice teachers were determined to map more satisfactorily than the female preservice teachers. It was found out in this research that whether academic average is high or low does not have significant influence on the preservice teachers' mapping skills. The preservice teachers not having gone abroad before were seen to map more satisfactorily. In this research, the preservice teachers ranking geography as the second of the classes they had studied in the faculty in terms of importance were found out to map more satisfactorily. It was revealed that types of the high schools the preservice teachers had graduated were revealed not to have significant influence on mapping skills.

Keywords: Mapping, social studies, preservice teachers

1. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, Türkiye; <https://orcid.org/0000-0002-4707-5152>

Atf / Citation: Erol, H. (2019). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının harita çizme becerileri. *Kastamonu Education Journal*, 27(2), 737-752. doi:10.24106/kefdergi.2710

Extended Summary

In this research, social studies preservice teachers' mapping skills were tried to be examined. The screening model was employed in this research. The target population of the research consisted of the students in Adiyaman University. The sample group of the research consisted of social studies preservice teachers at the 3rd grade in Adiyaman University Education Faculty. 38 preservice teachers were involved in the research. It was distributed in a form consisting of two parts to collect data in the study: In the first part, some questions were included in order to learn personal information of teacher candidates was given A4 size paper. They were requested to draw a world map as they remember and they were asked to draw on Equatorial line on this map and to write the names of the continents and oceans. Teacher candidates participating in the application were given 45 minutes to fill personal information and to draw world map. It was seen that social studies preservice teachers involved in the research could not map satisfactorily in general and that their maps included serious mistakes. The preservice teachers were revealed not to have enough knowledge of shapes of the continents. In this research, gender was determined to be influential on mapping and the male preservice teachers were determined to map more satisfactorily than the female preservice teachers as to mapping the whole of 7 continents, pointing the continents in correct hemispheres, mapping dimensions of land masses correctly and tagging the whole of 7 continents correctly. It was found out through a great number of studies involving different participants that males were more successful than females (Chiodo, 1993; Hardwick, 2000; Cross, 1987; Thomas, 2001; Demirkaya, 2009; Le Vasseur, 1999). However, in contrast to these results, the studies which revealed that females were more successful are available (Kinney, Kinney, Ford, Gilmore and Larkins, 1988). Güneş (2016), found out in his study he examined social studies preservice teachers' mapping skills that gender was not influential on preservice teachers' mapping skills.

It was found out in this research that whether academic average was high or low did not have significant influence on the preservice teachers' mapping skills. Given the research done in literature, different results are seen to be determined. Gençtürk (2009), determined in her study that whether preservice teachers' general academic average was satisfactory or unsatisfactory was not an determinant factor as of determining their geographic literacy level. Demirkaya (2009), found out in his study that geographic literacy levels of the undergraduates who had unsatisfactory academic average were better. Güneş (2016), determined in his study that academic average was influential on social studies preservice teachers' map use and that the preservice teachers who had satisfactory academic average were more successful than the preservice teachers having unsatisfactory academic average.

The preservice teachers not having gone abroad before were seen to map more satisfactorily. The studies in which travel experience was determined not to cause a significant difference as to geographic knowledge and skills are available (Cross, 1987; Eve, Price, Counts, 1994; Demirkaya, 2009). On the other hand, contrary to these results, the studies which revealed that abroad-travel experience had positive influence on geographic knowledge and skills are available (Bein, 1990; Donovan, 1993; Winship, 2004; Oigara, 2006).

In this research, the preservice teachers ranking geography as the second of the classes they had studied in the faculty in terms of importance were found out to map more satisfactorily. The studies which revealed that positive attitude towards geography had influence on geographic knowledge and skills directly are also available (Gençtürk, 2009; Sack and Peterson, 1998; Oigara, 2006; Demirkaya and Arıbaş, 2004). Güneş (2016), based on the preservice teachers' answers for the question asked to them to find out which sub-branches of social studies they were interested in, revealed through the success test for social studies preservice teachers' mapping skills that the preservice teachers who chose geography were more successful than the preservice teachers choosing sociology, history and psychology.

It was revealed that types of the high schools the preservice teachers had graduated were revealed not to have significant influence on mapping skills. Demirkaya (2009), determined that types of the high schools from which the preservice teachers had graduated influenced the preservice teachers' geographic literacy levels and that, especially, the students who had graduated from Anatolia teacher high schools and Anatolia high schools were more successful. Gençtürk (2009), determined that types of the high schools from which the preservice teachers had graduated influenced the preservice teachers' average points for geographic literacy.

This research is the first in our country to reveal social studies preservice teachers' mapping skills. The research results will provide significant data for other studies. The number of geography courses in departments of social studies in education faculties can be increased to improve preservice teachers' geographic knowledge. Preservice teachers can be asked to prepare materials to improve their mapping skills. Courses for mapping or mapping literacy can be supplied in social studies departments. Instructors can employ maps more in geography and history courses to improve social studies preservice teachers' mapping knowledge and skills. Similar studies can be employed for preservice primary school teachers teaching social studies course which is the first course where basic geographic knowledge and skills are taught in primary schools.

1. Giriş

Sosyal bilgiler öğretiminde dinamik öğretim yollarından birisi harita ve küreleri okuma, anlama ve kullanma becerileri ile ilgilidir. Sosyal bilgiler öğretiminde mekân algılanmasının temelini harita ve atlas kullanma becerisi oluşturur. Haritalar mekânın algılanmasında çok önemli rol oynar (Göksel, 2007). Mekânı algılama özellikle mekânın farklı şekillerde ifade edilmesinde, en basit anlamıyla çizilmesinde çok önemlidir. Bir cismin şeklini göz önünde canlandırabilme, mekânla ilgili çizimleri okuma, mekâna ait bilgileri kullanarak kâğıt üzerinde çeşitli çizimler yapabilme, bir yeri kâğıt üzerine çizilmiş hâli ile karşılaştırabilme olarak tanımlanmaktadır (Bahar, Sayar ve Başbüyük, 2010). Haritalar aynı zamanda coğrafi bilginin farklı kısımlarını sınıflandırmak için bilişsel bir şema sağlamaktadır (Özdemir, 2014). Bir dersin sevilmesi, o derse yönelik olumlu tutum geliştirilmesi anlaşılabilirliği oranında artar (Taşlı, 2000). Temel coğrafi becerilerin başında harita becerileri gelmektedir. Haritalarla ilgili alt beceriler: Harita üzerinde konum belirleme, harita üzerine bilgi aktarma, amacına uygun harita seçme, haritalardan yararlanarak hesaplamalar yapma, mekânsal dağılışı algılama, haritayı doğru şekilde yorumlama, taslak haritalar oluşturma şeklinde sıralanmaktadır (MEB, 2005).

Sosyal Bilgiler ve Harita

Öğrenme ve öğretme sürecinde en büyük rolü üstlenen kişi hiç şüphesiz öğretmendir. Öğretme-öğrenme sürecinde öğretmenin seçtiği materyaller öğretimi desteklemek amacıyla kullanılır. Konuya ve amaca uygun olarak seçilmiş materyaller, öğretilen konuyu canlı hâle getirmekte öğretim sürecini zenginleştirip öğrenmeyi artırmaktadır (Demiralp, 2007). Bir öğrenme etkinliği ne kadar fazla duyu organına hitap ederse öğrenme o ölçüde artar. Öğrenme ile ilgili yapılan araştırmalar öğrenmelerin çoğunun görsel betimlemeler yoluyla gerçekleştiğini, öğrencilerin görsel betimlemeler ile daha kolay öğrendiğini göstermektedir (Balkan, 2007; Seferoğlu, 2010). Bazı derslerin öğretiminde öğretmenin daha kalıcı bir öğrenme sağlaması için birtakım ders araç gereçlerini daha çok kullanması gerekir (Dursun, 2006). Hiçbir ders öğretim araç-gereç ve materyalleri kullanılmadan öğretilemeyeceği gibi sosyal bilgiler dersinin de uygun öğretim araç-gereç ve materyalleri kullanılmadan öğretilmesi düşünülemez. Bu öğretim araçlarının başında da haritalar gelmektedir (Güneş, 2016). Sosyal bilgiler dersini oluşturan disiplinlerin hemen hepsi için temel anlamda harita becerisi gereklidir. Küçük yaşlardan itibaren çocukların coğrafyanın temelini anlayabilmeleri ve buldukları çevreyi tanımaları için harita ve küre kullanılmalıdır. Okul çağındaki öğrenciler bunu ancak sosyal bilgiler dersi ile gerçekleştirebilirler (Sönmez, 2010). Göksel'in (2007), sosyal bilgiler öğretiminde harita ve grafik kullanımının eğitimi destekleme düzeyini incelediği çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin kullandıkları en önemli yardımcı materyalin %55 ile harita olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı çalışmada öğrencilere göre sosyal bilgiler dersinde en önemli ders materyalinin %59 ile harita olduğu tespit edilmiştir. Haritaların öğretmen ve öğrenci tarafından ustalıkla kullanımı öğretim ve öğrenim faaliyetini ilgi çekici ve yararlı hale getirebilir (Taşlı, 2000). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim araç gereçlerinin kullanma durumlarının incelendiği çalışmaların çoğunda harita ve yer küre modelinin en sık kullanılan öğretim araçlarının başında geldiği ortaya çıkmıştır (Aydemir, 2012; Taşkaya ve Bal, 2010; Çoban ve İleri, 2013; Çelikkaya, 2013; Özdemir, 2014).

Öğrenciler için harita yapma yaygın bir aktivite olmalıdır. Bilgi toplamak, coğrafi yayılımları analiz edip bilgileri organize etmek için öğrenciler harita yapmaya özendirilmelidir (Geography For Life, 1994). Harita becerisi gelişmiş bireylerde problem çözme ve analiz gibi yetenek ve beceriler gelişir. Bu beceriler sayesinde öğrenciler küresel toplumda barış içinde yaşayan ve vatandaşlık bilinci kazanmış bireyler olabilirler (Bennett, 1997). Bu becerileri öğrencilere kazandıracak kişilerin başında sosyal bilgiler öğretmenleri gelmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve ortaokul öğrencilerinin harita becerileri ve coğrafyaya ilişkin yeterlikleriyle ilgili yapılan çalışmalar bulunmaktadır. Balkan (2007), harita kullanmanın derse karşı tutum, hatırd tutma ve başarıya olan etkisini incelediği çalışmada harita kullanılarak yapılan öğretimin öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki akademik başarılarını, derse karşı tutumlarını ve hatırd tutma düzeylerini arttırmada etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Ertuğrul (2008), 6. sınıf öğrencilerinin harita ve küre kullanım becerilerini incelediği çalışmada öğrencilerin bu becerileri gerçekleştirme oranının %53 olduğunu tespit etmiştir. Aktürk (2012), sosyal bilgiler dersinde animasyon ve dijital harita kullanımının öğrencilerin mekân algılama becerisine etkisini incelediği çalışmada animasyon ve dijital harita kullanımının öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki başarılarını arttırdığı sonucuna ulaşmıştır. Koç ve Çifçi (2016), sınıf öğretmeni adaylarının harita okuryazarlık düzeylerini inceledikleri çalışmada öğretmen adaylarının harita bilgi ve beceri düzeylerinin düşük seviyede olduğu ortaya çıkmıştır. İncekara ve Kantürk (2010), sosyal bilgiler öğretmen adaylarının haritalarla ilgili temel görüşlerini ve harita kullanımına yönelik yaklaşımlarını inceledikleri çalışmada öğretmen adaylarının haritanın tanımı ile ilgili soruya %65 civarında kısmen doğru ve yanlış cevap verdikleri, yaşadıkları ilçeleri dilsiz bir il haritası üzerinde gösterebilme yeterliliklerinin de oldukça düşük olduğu (%18.9) ortaya çıkmıştır. Araştırmacılar bu sonuçtan hareketle toplum olarak harita kullanımından uzak olunduğunun ipuçlarını verdiğini belirtmiştir. Bu çalışmaların yanı sıra sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının coğrafya konularının öğretimine ve coğrafya alanına ilişkin öz yeterliklerinin incelendiği çalışmalarda sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve

öğretmen adaylarının öz yeterliklerinin orta düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır (Karadeniz ve Özdemir, 2006; Sözcü, Oğuz ve Aydınöz, 2016; Yıldırım ve Şimşek, 2016). Akbaş ve Toros (2016), sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının coğrafi bilgi kaynakları ve zihin haritalarındaki Dünya imajlarını incelediği çalışmada, öğretmen adaylarının harita kullanma ve yararlanma konusunda kendilerini %40 oranında kötü ve çok kötü şeklinde değerlendirdikleri görülmüştür. Harita konusundaki yetersizliğin nedeni olarak fakültede derslerde harita uygulamalarına yeterince yer verilmemesi gösterilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarından yaklaşık %70.8'i coğrafya eğitimi aldıkları sürede haritalara nadiren yer verildiğini dile getirmişlerdir.

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Harita

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan sosyal bilgiler öğretmen yeterlikleri içerisinde yer alan sosyal bilgiler öğretmeni, öğretim sürecinde kullandığı materyalleri kullanışlılığı, güncelliği, etkililiği gibi açılardan değerlendirerek zenginleştirir veya özgün materyaller hazırlar. Şeklinde yer alan madde sosyal bilgiler öğretmenlerinin çalıştıkları okullarda gerektiği zamanlarda öğretim materyalini kendilerinin hazırlamaları konusunda yetkin olmaları gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu materyaller arasında haritalarında yer alabileceği düşünülürse sosyal bilgiler öğretmenlerinin harita çizme konusunda gerekli beceriye sahip olmaları gerektiği ortaya çıkmaktadır. Yine yeterlikler içerisinde yer alan sosyal bilgiler öğretmeni öğrencilerin mevcut kaynaklar yardımıyla yakın çevresinden başlayarak uzak çevresini tanımlarını sağlar. Öğrencilerin mekân algılama becerisi kazanmalarını sağlar. İnsan yer çevre etkileşimini fark etmelerine yönelik öğrencilerin çeşitli etkinlikler yapmalarını sağlar. Örnek olaylardan yola çıkarak öğrencilerin insan yer çevre etkileşiminde karşılaşılan sorunları fark etmelerini sağlar. Öğrencilere mekân algılama becerisi kazandırmaya yönelik farklı etkinlikler düzenler. Öğrencilerin insan yer çevre etkileşiminde karşılaşılan sorunlara yönelik kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak çözüm önerileri üretmelerini ve geleceğe dönük fikirler ortaya koymalarını sağlar. Öğrencilerin mekân algılama becerisini geliştirmeye yönelik meslektaşlarıyla işbirliği yapar. Şeklindeki yeterlikler sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafi bilgi ve beceri alt yapısı konusunda donanımlı olmaları gerektiğini ortaya koymaktadır (oygm.meb.gov.tr).

2017-2018 öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere güncellenen ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programında harita becerileri konum analizi, mekân algılama ve harita okuryazarlığı, harita çizme ve yorumlama olarak değerlendirilmiştir. 4., 5., 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında özellikle "İnsanlar, Yerler ve Çevreler" öğrenme alanında harita becerileriyle ilgili içeriklere yoğun şekilde yer verilmiştir. 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında harita ile ilişkili içeriklerin 5. ve 7. sınıf sosyal bilgiler dersine göre daha fazladır. 6. ve 7. sınıfta hem tarih hem de coğrafya ile ilişki konuların işlenmesi sırasında özellikle haritalardan yararlanılması gerektiği öğretim programında belirtilmiştir (mufredat.meb.gov.tr). Sosyal bilgiler dersinde coğrafi beceriler ve buna bağlı olarak ilköğretim öğrencilerinin harita becerileri kazanması oldukça önemli bir yer tutmaktadır (Sönmez, 2010). Haritalardan en iyi şekilde yararlanmak için ilköğretim sosyal bilgiler dersinde harita bilgisinin öğretilmesi gerekmektedir (Üzümcü, 2007). Bu durum ortaokulda derse girecek olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının harita becerileri konusunda ne kadar donanımlı olduklarını akla getirmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adayları 1., 2. ve 3. sınıfta birbirinden farklı coğrafya dersleri ile karşılaşmaktadır. Bu bölümde verilen coğrafya dersleri arasında genel fiziki coğrafya, Türkiye fiziki coğrafyası, genel beşeri ve ekonomik coğrafya, Türkiye beşeri ve ekonomik coğrafyası, ülkeler coğrafyası, siyasi coğrafya dersleri yer almaktadır. Bu dersler içerisinde öğretmen adaylarının harita becerilerine katkı sağlayan dersler arasında ülkeler coğrafyası ve siyasi coğrafya sayılabilir. Ülkeler coğrafyası dersinde öğretmen adaylarının konum becerilerinin geliştirilmesine yönelik içerikler yer almaktadır. Siyasi coğrafya dersinde konum, alan, sınırlar, komşu ülkeler gibi içeriklere yer verilmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde verilen coğrafya dersleri arasında harita çizme, harita okuryazarlığı adı altında ayrı bir ders bulunmamaktadır. Literatürde yer alan çalışmalar (Cross (1987); Kinney, Kinney, Ford, Gilmore ve Larkins, (1988); Chiodo (1993); Saarinen ve Maccabe (1995); Le Vaseure (1999); Tuncel (2002); Balkan (2007); Göksel (2007); Ertuğrul (2008); Gençtürk (2009); İncekara ve Kantürk (2010); Hardwick (2000); Thomas (2001); Demirkaya (2009); Sönmez (2010); Çoban ve İleri (2013); Özdemir (2014); Koç ve Çifçi (2016); Güneş (2016); Akbaş ve Toros (2016) göz önüne alındığında sosyal bilgiler öğretmenliğini yapacak olan öğretmen adaylarının harita çizme becerileriyle doğrudan ilişkili bir çalışmanın yapılmadığı görülmüştür. Harita becerileri arasında yer alan harita çizme becerisiyle ilgili sosyal bilgiler öğretmen adaylarının var olan durumlarını ortaya konulması gerektiği düşünülerek bu araştırmanın yapılmasına karar verilmiştir. Araştırmanın problem cümlesi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının harita çizme becerileri nasıldır? Şeklinde oluşturulmuştur. Araştırmanın temel problemine bağlı olarak şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının harita çizme becerileri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının harita çizme becerileri akademik ortalamalarına göre farklılık göstermekte midir?

3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının harita çizme becerileri seyahat ettikleri ülke sayısına göre farklılık göstermekte midir?
4. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının harita çizme becerileri mezun oldukları lise türüne göre farklılık göstermekte midir?
5. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının harita çizme becerileri coğrafya dersini önemsemelerine göre farklılık göstermekte midir?

2. Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama (survey) araştırması bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalardır (Büyüköztürk, Kılıç, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009). Karasar'a (1999) göre tarama modelleri geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma şeklidir. Bu tür araştırmalar, belirli bir grubun, herhangi bir zamanda ve yerde araştırma problemiyle ilgili var olan durumlarını ortaya koymak, yorumlamak, analiz etmek, sınıflandırmak, karşılaştırmak ve tanımlamak amacıyla tasarlanır (Cohen ve Manion, 2008). Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının harita çizme becerileri ile ilgili bir durum tespiti amaçlandığından betimsel yöntem tercih edilmiştir. Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının harita çizme becerileri ile ilgili bir durum tespiti amaçlandığından betimsel yöntem tercih edilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini Adıyaman Üniversitesinde öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesinde 3. sınıfta öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Araştırma 38 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada örneklem seçme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi pek çok durumda olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yardımcı olur (Yıldırım ve Şimşek, 2009). Bu yöntemde araştırmanın sorununu en iyi yansıtacak grup seçilir. Bu araştırmada da sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 3. sınıf öğrencilerinin seçilmesinin sebebi sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde coğrafya derslerinin en son bu sınıf düzeyinde görülüyor olmasıdır.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarına ait demografik bilgilere tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri

Cinsiyet	(n)	(%)
Kadın	18	47.36
Erkek	20	52.64
Toplam	38	100

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının %47.36'sı kadın, %52.64'ü erkek öğretmen adaylarından oluşmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplamak için eğitim fakültesi sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde 3. sınıfta öğrenim gören 43 öğretmen adayına 2 bölümden oluşan bir form dağıtılmıştır: Birinci bölümde çalışmaya katılan öğretmen adaylarının cinsiyet, akademik ortalamaları gibi kişisel bilgilerinin öğrenilmesi amacıyla sorular yer almıştır. İkinci bölümde öğretmen adaylarına birer boş A4 boyutunda kâğıt verilerek bunun üzerine hatırladıkları kadariyle taslak bir dünya haritası çizmeleri, çizdikleri bu haritanın üzerinde Ekvator çizgisini çizmeleri, kıtaların ve okyanusların isimlerini yazmaları istenmiştir. Uygulamaya katılan öğretmen adaylarına kişisel bilgilerin doldurulması ve taslak bir dünya haritası çizmeleri için 45 dakika süre verilmiştir. Araştırma verileri 2017 yılı mayıs ayında fakülte derslerin yoğunluğunun azalmasını takiben uygulanmıştır. Harita çizimi için verilen kağıtlarda büyük yazı puntosuyla öğretmen adaylarına çizilecekleri taslak haritada özellikle Ekvator çizgisini çizmeleri, kıtaları mutlaka etiketlendirmeleri gerektiği şeklinde hatırlatmalar yazıldı. Harita çizimi sırasında da sözlü şekilde birkaç defa hatırlatma yapıldı. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarına çizdikleri haritalarda gerekli düzeltmeleri yapabilmeleri için kurşun kalem ve silgi dağıtıldı. İsteyen öğretmen adaylarına ikinci bir boş A4 kağıdı verildi. Bütün katılımcıların belirlene süre içerisinde harita çizim işlemini gerçekleştirdikleri görülmüştür.

Verilerin Analizi

Veri toplama işlemi tamamlandıktan sonra yapılan değerlendirmede kişisel soruları boş bırakan ve hiçbir çizim yapmamış olan öğretmen adayları değerlendirmeye tabi tutulmamıştır. Bu ayırma işleminden sonra geriye kalan 38 öğ-

retmen adayından toplanan veriler değerlendirmeye alınmıştır. Öğretmen adaylarının çizdikleri haritalar Chiodo'nun (1993), ABD'de de sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 70 öğretmen adayı üzerinde yaptığı çalışmada kullandığı 4 kriter (öğrencilerin kıtaların tamamını çizip çizmediklerine, kıtaları olması gereken yarım kürelerde gösterip göstermediklerine, kıtaların tamamını doğru bir şekilde etiketleyip etiketlemediklerine, kıtaların şekillerini doğru çizip çizmediklerine göre) baz alınarak değerlendirme yapılmıştır. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çizdikleri haritalar değerlendirilirken;

- Kıtaları çizme: Kıtaların tamamını çizen öğretmen adayları başarılı sayılmıştır. Kıtaların herhangi birini eksik çizen öğretmen adaylarının haritası başarısız sayılmıştır.
- Doğru yarım kürede gösterme: Kıtaların tamamını olması gereken yarım kürede gösteren öğretmen adayları başarılı sayılmıştır. Bu değerlendirmede Ekvator çizgisi baz alınarak değerlendirme yapılmıştır.
- Etiketleme: Çizdikleri taslak dünya haritası üzerinde kıtaların tamamını doğru bir şekilde etiketleyenler başarılı sayılmıştır. Kıtaları yanlış etiketleyen öğretmen adaylarının haritası başarısız sayılmıştır.
- Kıtaların şekli: Kıtaların tamamının şeklini olması gereken şekilde doğru çizen öğretmen adayları başarılı sayılmıştır.

Elde edilen taslak haritalar araştırmacı tarafından betimsel açıdan değerlendirilip bulgular tablolar halinde gösterilmiştir. Belirlenen kriterlere uymayan haritalar başarısız sayılmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara ve bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

Kıtaların tamamını çizen sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyetlerine ilişkin veriler tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Kıtaların Tamamını Çizen Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Cinsiyetleri

Cinsiyet	(n)	%
Kadın	6	33.33
Erkek	12	66.67
Toplam	18	100

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan 38 sosyal bilgiler öğretmen adayından 18'inin kıtaların tamamını çizdikleri bunlardan 6'sının kadın, 12'sinin erkek öğretmen adayı olduğu görülmektedir. Erkek öğretmen adaylarının kıtaların tamamını çizmede kadın öğretmen adaylarından daha başarılı olduğu görülmektedir.

Kıtaların tamamını çizen sosyal bilgiler öğretmen adaylarının akademik ortalamalarına ilişkin veriler tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Kıtaların Tamamını Çizen Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Genel Akademik Ortalamaları

Ortalama	(n)	%
2.50 - 2.99	10	55.55
3.00 - 3.49	7	38.90
3.50 - 4.00	1	5.55
Toplam	18	100

Tablo 3 incelendiğinde kıtaların tamamını çizen sosyal bilgiler öğretmen adaylarından genel akademik ortalaması 2.50 – 2.99 arası olan öğretmen adaylarının 10 kişi olduğu, 3.00 - 3.49 arası olanların 7 kişi olduğu, 3.50 – 4.00 arası olan öğretmen adaylarının ise 1 kişi olduğu görülmektedir. Elde edilen veriler kıtaların tamamını çizmede akademik ortalamasının belirleyici bir etkisinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Kıtaların tamamını çizen sosyal bilgiler öğretmen adaylarının seyahat ettikleri ülke sayılarına ilişkin veriler tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Kıtaların Tamamını Çizen Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Seyahat Ettikleri Ülke Sayıları

Seyahat Edilen Ülke Sayısı	(n)	%
Yaşadığım ülkenin dışına hiç çıkmadım	16	88.89
1-2 ülke	2	11.11
Toplam	18	100

Tablo 4 incelendiğinde kıtaların tamamını çizen sosyal bilgiler öğretmen adaylarından yaşadığı ülkenin dışına hiç çıkmayan öğretmen adaylarının 16 kişi olduğu, 1 – 2 arası ülkeye seyahat edenlerin ise 2 kişi olduğu görülmektedir. Yaşadığı ülkenin dışına hiç çıkmayan öğretmen adaylarının kıtaların tamamını çizmede diğer öğretmen adaylarından iyi haritalar çizdikleri görülmektedir. Bu bulgu araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sosyo-ekonomik durumlarını da gözler önüne sermektedir. Sosyo-ekonomik açıdan daha üst düzeyde yer alan öğrenciler bu araştırmaya katılsaydı daha farklı sonuçlarda ortaya çıkabilirdi. Bu bulgu sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafi bilgilerini büyük bir çoğunlukla okullarda gördükleri dersler sayesinde ve kendi bireysel çabalarıyla elde ettiklerini göstermektedir.

Kıtaların tamamını çizen sosyal bilgiler öğretmen adaylarının fakültede gördükleri dersler içerisinde coğrafya dersini önem sırasına koymalarına ilişkin veriler tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. Kıtaların Tamamını Çizen Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Dersini Önem Sırasına Koymaları

Önem Sırası	(n)	%
1	2	11.11
2	11	61.11
3	4	22.22
4	1	5.56
Toplam	18	100

Tablo 5 incelendiğinde kıtaların tamamını çizen sosyal bilgiler öğretmen adaylarından coğrafya dersini birinci sıraya koyanların 2 kişi olduğu, ikinci sıraya koyanların 11 kişi olduğu, üçüncü sıraya koyanların 4 kişi olduğu, dördüncü sıraya koyanların ise 1 kişi olduğu görülmektedir. Fakültede gördükleri dersler içerisinde coğrafya dersini önem sırası açısından ikinci sıraya koyan öğretmen adaylarının kıtaların tamamını çizmede diğer öğretmen adaylarından daha başarılı oldukları görülmektedir. Bu durum sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen adaylarının coğrafya dersine verdikleri önemi göstermesi açısından önemlidir. Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünün ana omurgasını oluşturan derslerden birinin coğrafya olduğu da elde edilen verilerden ortaya çıkmaktadır. Lisans döneminde verilen derslerin içerikleri göz önüne alındığında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersini çok fazla önemsedikleri söylenebilir.

Kıtaların tamamını çizen sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türlerine ilişkin veriler tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6. Kıtaların Tamamını Çizen Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Lise Türleri

Mezun Olunan Lise Türü	(n)	%
Genel Lise	12	66.67
Meslek Lisesi	3	16.67
Anadolu Lisesi	2	11.11
Açıköğretim Lisesi	1	5.55
Toplam	18	100

Tablo 6 incelendiğinde kıtaların tamamını çizen sosyal bilgiler öğretmen adaylarından genel lise mezunu olanların 12 kişi olduğu, meslek lisesinden mezun olanların 3 kişi olduğu, Anadolu lisesinden mezun olanların 2 kişi olduğu, Açıköğretim lisesinden mezun olanların ise 1 kişi olduğu görülmektedir. Genel liselerden mezun olan öğretmen adaylarının kıtaların tamamını çizmede diğer liselerden mezun olan öğretmen adaylarından daha başarılı oldukları görülmektedir. Genel lise mezunlarının kıtaların tamamını çizebilmiş olmaları genel liselerde coğrafya derslerinin sayısının diğer lise türlerine göre daha fazla olmasıyla ilişkili olabilir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türü arasında genel lise mezunlarının daha fazla olması bu bulguların elde edilmesinde etkili olmuş olabilir.

Kıtarları olması gereken yarım kürelerde gösteren sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyetlerine ilişkin veriler tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7. Kıtarları Olması Gereken Yarım Kürelerde Gösteren Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Cinsiyetleri

Cinsiyet	(n)	%
Kadın	7	41.18
Erkek	10	58.82
Toplam	17	100

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmen adaylarından 17'sinin kıtaları olması gereken yarım kürelerde gösterdikleri, bunlardan 7'sinin kadın, 10'unun erkek öğretmen adayı olduğu görülmektedir. Erkek öğretmen adaylarının kıtaları olması gereken yarım kürelerde göstermede kadın öğretmen adaylarından daha başarılı olduğu görülmektedir. Bu veriler cinsiyetin kıtaları olması gereken yarım kürelerde göstermede etkili olduğunu göstermektedir.

Kıtaları olması gereken yarım kürelerde gösteren öğretmen adaylarının genel akademik ortalamalarına ilişkin veriler tablo 8'de yer almaktadır.

Tablo 8. Kıtaları Olması Gereken Yarım Kürelerde Gösteren Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Genel Akademik Ortalamaları

Akademik Ortalama	(n)	%
2.50 - 2.99	11	64.70
3.00 – 3.49	5	29.41
3.50 – 4.00	1	5.89
Toplam	17	100

Tablo 8 incelendiğinde kıtaları olması gereken yarım kürelerde gösteren sosyal bilgiler öğretmen adaylarının genel akademik ortalamalarına ilişkin veriler tablo 8'de yer almaktadır. Akademik ortalaması 2.50 – 2.99 arası olan öğretmen adaylarının 11 kişi olduğu, 3.00 - 3.49 arası olanların 5 kişi olduğu, 3.50 – 4.00 arası olan öğretmen adaylarının ise 1 kişi olduğu görülmektedir. Bu bulgular öğretmen adaylarının kıtaların konumuyla ilgili bilgilerinin onların akademik not ortalamasıyla ilişkili olmadığını göz önüne koymaktadır. Kıtaların bulunduğu yarım küreleri bilmek coğrafi bilgiyi gösterdiğinden akademik ortalamasının coğrafi bilgi seviyesini belirlemede belirleyici bir unsur olmadığı söylenebilir.

Kıtaları olması gereken yarım kürelerde gösteren sosyal bilgiler öğretmen adaylarının seyahat ettikleri ülke sayılarına ilişkin veriler tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 9. Kıtaları Olması Gereken Yarım Kürelerde Gösteren Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Seyahat Ettikleri Ülke Sayıları

Seyahat Edilen Ülke Sayısı	(n)	%
Yaşadığım ülkenin dışına hiç çıkmadım	16	94.12
1-2 ülke	1	5.88
Toplam	17	100

Tablo 9 incelendiğinde yaşadığı ülkenin dışına hiç çıkmayan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 16 kişi olduğu, 1 – 2 arası ülkeye seyahat edenlerin ise 1 kişi olduğu görülmektedir. Yaşadığı ülkenin dışına hiç çıkmayan öğretmen adaylarının kıtaları olması gereken yarım kürelerde göstermede diğer öğretmen adaylarından daha başarılı çizimler yaptıkları görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sosyo ekonomik durumları da bu durumun sebebi olarak düşünülebilir. Seyahat deneyimi elbette kişilerin coğrafi bilgilerinin artmasında genel kültür anlamında etkili olabilir. Ancak yaşadığı ülkenin dışına çıkmanın kıtaları olması gereken yarım kürede göstermede belirleyici bir unsur olmadığı elde edilen verilerden anlaşılmaktadır.

Kıtaları olması gereken yarım kürelerde gösteren sosyal bilgiler öğretmen adaylarının fakültede gördükleri dersler içerisinde coğrafya dersini önem sırasına koymalarına ilişkin veriler tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo 10. Kıtaları Olması Gereken Yarım Kürelerde Gösteren Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Dersini Önem Sırasına Koymaları

Önem Sırası	(n)	%
1	1	5.88
2	12	70.58
3	2	11.77
4	2	11.77
Toplam	17	100

Tablo 10 incelendiğinde coğrafya dersini birinci sıraya koyan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 1 kişi olduğu, ikinci sıraya koyanların 12 kişi olduğu, üçüncü sıraya koyanların 2 kişi olduğu, dördüncü sıraya koyanların ise 2 kişi olduğu görülmektedir. Fakültede gördükleri dersler içerisinde coğrafya dersini önem sırası açısından ikinci sıraya koyan öğretmen

adaylarının kıtaları olması gereken yarım kürelerde göstermede diğer öğretmen adaylarından daha başarılı oldukları görülmektedir. Bu bulgular sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersini ne kadar önemsediklerini göstermesi açısından önemli olarak değerlendirilmelidir.

Kıtaları olması gereken yarım kürelerde gösteren sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türlerine ilişkin veriler tablo 11'de yer almaktadır.

Tablo 11. Kıtaları Olması Gereken Yarım Kürelerde Gösteren Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Lise Mezuniyetleri

Mezun Olunan Lise Türü	(n)	%
Genel Lise	12	70.58
Meslek Lisesi	3	17.65
Anadolu Lisesi	2	11.77
Toplam	17	100

Tablo 11 incelendiğinde genel lise mezunu olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 12 kişi olduğu, meslek lisesinden mezun olanların 3 kişi olduğu, Anadolu lisesinden mezun olanların 2 kişi olduğu görülmektedir. Genel liselerden mezun olan öğretmen adaylarının kıtaları olması gereken yarım kürelerde göstermede diğer liselerden mezun olan öğretmen adaylarından daha başarılı oldukları görülmektedir. Genel lise mezunların kıtaları olması gereken yarım kürelerde göstermede meslek lisesi ve Anadolu liselerinden daha başarılı çizimler yapmaları coğrafi bilgi alt yapılarının daha güçlü olmasından kaynaklanmış olabilir.

Kıtaların tamamını doğru bir şekilde etiketleyen sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyetlerine ilişkin veriler tablo 12'de yer almaktadır.

Tablo 12. Kıtaların Tamamını Doğru Bir Şekilde Etiketleyen Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Cinsiyetleri

Cinsiyet	(n)	%
Kadın	5	45.45
Erkek	6	54.55
Toplam	11	100

Tablo 12 incelendiğinde araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmen adaylarından 11'inin kıtaların tamamını doğru bir şekilde etiketledikleri, bunlardan 5'inin kadın, 6'sının erkek öğretmen adayı olduğu görülmektedir. Erkek öğretmen adaylarının kıtaların tamamını doğru bir şekilde etiketlemede kadın öğretmen adaylarından daha başarılı olduğu görülmektedir.

Kıtaların tamamını doğru bir şekilde etiketleyen sosyal bilgiler öğretmen adaylarının genel akademik ortalamalarına ilişkin veriler tablo 13'te yer almaktadır.

Tablo 13. Kıtaların Tamamını Doğru Bir Şekilde Etiketleyen Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Genel Akademik Not Ortalamaları

Akademik Ortalama	(n)	%
2.50 - 2.99	10	90.90
3.00 - 3.49	1	9.10
3.50 - 4.00	-	-
Toplam	11	100

Tablo 13 incelendiğinde kıtaların tamamını doğru bir şekilde etiketleyen sosyal bilgiler öğretmen adaylarından genel akademik ortalaması 2.50 - 2.99 arası olan öğretmen adaylarının 10 kişi olduğu, 3.00 - 3.49 arası olanların 1 kişi olduğu görülmektedir. Genel olarak beklenen durum akademik ortalaması yüksek olan öğretmen adaylarının kıtaların tamamını doğru bir şekilde etiketlemede daha fazla başarılı olmalarıdır. Akademik ortalaması en yüksek olan öğretmen adaylarının kıtaları doğru bir şekilde göstermede başarılı olamaması akademik başarının harita çizme konusunda etkili bir unsur olmadığını göstermektedir.

Kıtaların tamamını doğru bir şekilde etiketleyen sosyal bilgiler öğretmen adaylarının seyahat ettikleri ülke sayılarına ilişkin veriler tablo 14'te yer almaktadır.

Tablo 14. Kıtaların Tamamını Doğru Bir Şekilde Etiketleyen Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Seyahat Ettikleri Ülke Sayıları

Seyahat Edilen Ülke Sayısı	(n)	%
Yaşadığım ülkenin dışına hiç çıkmadım	10	90.90
1-2 ülke	1	9.10
Toplam	11	100

Tablo 14 incelendiğinde yaşadığı ülkenin dışına hiç çıkmayan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 10 kişi olduğu, 1 – 2 arası ülkeye seyahat edenlerin ise 1 kişi olduğu görülmektedir. Yaşadığı ülkenin dışına hiç çıkmayan öğretmen adaylarının kıtaların tamamını doğru bir şekilde göstermede diğer öğretmen adaylarından daha başarılı oldukları görülmektedir. Kıtaları doğru bir şekilde etiketlemede yurt dışına seyahat etmenin etkili olmadığı söylenebilir. Kıtaların isimlerini bilmek ile yurt dışına seyahat etmenin arasında doğrudan bir ilişki olmadığı söylenebilir.

Kıtaların tamamını doğru bir şekilde etiketleyen sosyal bilgiler öğretmen adaylarının fakültede gördükleri dersler içerisinde coğrafya dersini önem sırasına koymalarına ilişkin veriler tablo 15'te yer almaktadır.

Tablo 15. Kıtaların Tamamını Doğru Bir Şekilde Etiketleyen Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Dersini Önem Sırasına Koymaları

Önem Sırası	(n)	%
1	-	-
2	7	63.63
3	3	27.27
4	1	9.10
Toplam	11	100

Tablo 15 incelendiğinde coğrafya dersini ikinci sıraya koyan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 7 kişi olduğu, üçüncü sıraya koyanların 3 kişi olduğu, dördüncü sıraya koyanların ise 1 kişi olduğu görülmektedir. Fakültede gördükleri dersler içerisinde coğrafya dersini önem sırası açısından ikinci sıraya koyan öğretmen adaylarının kıtaların tamamını doğru bir şekilde etiketlemede diğer öğretmen adaylarından daha başarılı oldukları görülmektedir. Kişinin önemseydiği, ilgi duyduğu konularla ilgili bilgisinin daha fazla olması beklenen bir durumdur. Sosyal bilgiler öğretmeni olarak görev yapacak olan araştırmaya katılımcılarının coğrafya dersini önemsedikleri elde edilen bulgulardan anlaşılmaktadır. Ancak araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmen adaylarından kıtaların tamamını doğru bir şekilde etiketleyenler arasında coğrafya dersini birinci sıraya koyanların olmaması da dikkat çekici bir unsur olarak göze çarpmaktadır.

Kıtaların tamamını doğru bir şekilde etiketleyen sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türlerine ilişkin veriler tablo 16'da yer almaktadır.

Tablo 16. Kıtaların Tamamını Doğru Bir Şekilde Etiketleyen Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Lise Türleri

Mezun Olunan Lise Türü	(n)	%
Genel Lise	8	72.72
Meslek Lisesi	1	9.10
Anadolu Lisesi	2	18.18
Toplam	11	100

Tablo 16 incelendiğinde genel lise mezunu olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 8 kişi olduğu, meslek lisesinden mezun olanların 1 kişi olduğu, Anadolu lisesinden mezun olanların 2 kişi olduğu görülmektedir. Genel liselerden mezun olan öğretmen adaylarının kıtaların tamamını doğru bir şekilde etiketlemede diğer öğretmen adaylarından daha başarılı oldukları görülmektedir. Elde edilen bu bulgu sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türlerinin kıtaların tamamını doğru bir şekilde etiketlemede belirleyici bir unsur olduğunu göstermektedir.

Kıtaların şeklini doğru çizen sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyetlerine ilişkin veriler tablo 17'de yer almaktadır.

Tablo 17. Kıtaların Şeklini Doğru Çizen Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Cinsiyetleri

Cinsiyet	(n)	%
Kadın	1	20.00
Erkek	4	80.00
Toplam	5	100

Tablo 17 incelendiğinde araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmen adaylarından 5'inin kara kütlelerinin şekillerini doğru çizdikleri, bunlardan 1'inin kadın, 5'inin erkek öğretmen adayı olduğu görülmektedir. Erkek öğretmen adaylarının kıtaların şekillerini doğru çizmede kadın öğretmen adaylarından daha başarılı olduğu görülmektedir.

Kıtarları şeklini doğru çizen sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmen adaylarının akademik ortalamalarına ilişkin veriler tablo 18'de yer almaktadır.

Tablo 18. Kıtaların Şeklini Doğru Çizen Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Genel Akademik Ortalamaları

Akademik Ortalama	(n)	%
2.50 – 2.99	-	-
3.00 – 3.49	5	100
3.50 – 3.50	-	-
Toplam	5	100

Tablo 18 incelendiğinde araştırmaya katılan 38 sosyal bilgiler öğretmen adayından sadece 5'inin kara kütlelerinin şekillerini doğru çizdikleri görülmektedir. Bu öğretmen adaylarının akademik ortalaması 3.00 – 3.49 arası olan öğretmen adayları olduğu görülmektedir. Bu veriler sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kıtaların şekli konusunda yetersiz coğrafi bilgiye sahip olduklarını göstermektedir. Akademik ortalamasının yüksek veya düşük olmasının öğretmen adaylarının coğrafi bilgilerinin tam olarak yansıtmadığı söylenebilir. Kıtaların şeklini tam olarak bilmek iyi bir harita bilgisinin olmasını gerektirir. Bu araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmen adaylarından sadece 5 tanesinin kıtaların şeklini tam olarak bilmesi bu durumu gözler önüne sermektedir.

Kıtaların şeklini doğru çizen sosyal bilgiler öğretmen adaylarının seyahat ettikleri ülke sayılarına ilişkin veriler tablo 19'da yer almaktadır.

Tablo 19. Kıtaların Şeklini Doğru Çizen Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Seyahat Ettikleri Ülkeler

Seyahat Edilen Ülke Sayısı	(n)	%
Yaşadığım ülkenin dışına hiç çıkmadım	4	80.00
1-2 ülke	1	20.00
Toplam	5	100

Tablo 19 incelendiğinde yaşadığı ülkenin dışına hiç çıkmayan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 4 kişi olduğu, 1 – 2 arası ülkeye seyahat edenlerin ise 1 kişi olduğu görülmektedir. Yaşadığı ülkenin dışına hiç çıkmayan öğretmen adaylarının kıtaların şeklini doğru bir şekilde çizmede diğer öğretmen adaylarından daha başarılı oldukları görülmektedir. Yaşadığı ülkenin dışına seyahat etmenin kıtaların şeklini bilmede etkili olmadığı, kıtaların şeklini bilmenin daha çok harita bilgisi ile ilgili olduğu söylenebilir. Araştırmaya katılan tüm öğretmen adayları düşünüldüğünde sadece 5 öğretmen adayının kıtaların şeklini doğru çizebilmesi sosyal bilgiler öğretmeni olarak çalışacak bu kişilerin harita bilgi düzeylerinin sorgulanması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Kıtaların şeklini doğru çizen sosyal bilgiler öğretmen adaylarının fakültede gördükleri dersler içerisinde coğrafya dersini önem sırasına koymalarına ilişkin veriler tablo 20'de yer almaktadır.

Tablo 20. Kıtaların Şeklini Doğru Çizen Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Dersini Önem Sırasına Koymaları

Önem Sırası	(n)	%
1	-	-
2	5	100
3	-	-
4	-	-
Toplam	5	100

Tablo 20 incelendiğinde araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmen adaylarından coğrafya dersini ikinci sıraya koyanların 5 kişi olduğu görülmektedir. Fakültede gördükleri dersler içerisinde coğrafya dersini önem sırası açısından ikinci sıraya koyan öğretmen adaylarının kıtaların şeklini doğru çizmede diğer öğretmen adaylarından daha başarılı oldukları görülmektedir. Coğrafya dersini önemsemenin kıtaların şeklini bilmede etkili olduğu elde edilen verilerden anlaşılmaktadır.

Kıtaların şeklini doğru çizen sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türlerine ilişkin veriler tablo 21'de yer almaktadır.

Tablo 21. Kıtaların Şeklini Doğru Çizen Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Lise Türleri

Mezun Olunan Lise Türü	(n)	%
Genel Lise	3	60.00
Meslek Lisesi	1	20.00
Anadolu Lisesi	1	20.00
Toplam	5	100

Tablo 21 incelendiğinde kıtaların şeklini doğru çizen sosyal bilgiler öğretmen adaylarından genel lise mezunu olanların 3 kişi olduğu, meslek lisesinden mezun olanların 1 kişi olduğu, Anadolu lisesinden mezun olanların 1 kişi olduğu görülmektedir. Genel liselerden mezun olan öğretmen adaylarının kıtaların şeklini doğru çizmede diğer öğretmen adaylarından daha başarılı oldukları görülmektedir.

4. Sonuçlar, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının harita çizme becerileri incelenmeye çalışılmıştır. Elde edilen bulgulardan hareketle öğretmen adaylarının harita çizme becerileri konusunda bazı çıkarımlar yapmakla birlikte bu konuyla ilgili ileride yapılacak çalışmalara katkı sunacağı düşünülerek birtakım önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çizdikleri haritalar belirlenen dört kritere göre değerlendirildiğinde harita çizme konusunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çizdikleri haritaların çizim anlamında çok büyük hatalar içerdiği, kıtaların şeklini büyük ölçüde bilmedikleri, ortaya çıkmıştır. Bu durum sosyal bilgiler öğretmeni olarak çalışacak olan öğretmen adaylarının coğrafi bilgi yetersizliklerinin çok fazla olduğunu göstermektedir. Akbaş ve Toros (2016), sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının coğrafi bilgi kaynakları ve zihin haritalarındaki Dünya imajlarını inceledikleri çalışmada öğretmen adaylarının çizdikleri zihin haritalarında kıtaları ve ülkeleri göstermede birçok hata yaptıkları, dünya haritasıyla kıyaslandığında kabul edilebilir doğrulukta çizimler yapamadıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan sadece 4 öğretmen adayının doğru sayılabilecek konum ve boyutta kıtaların tamamını ve 30 ile 40 arasında ülkeye zihin haritalarında yer verdikleri tespit edilmiştir. Chiodo (1993), sosyal bilgiler öğretmen adaylarının harita çizme becerilerini incelediği çalışmada araştırmaya katılan bütün öğretmen adaylarının çizdikleri haritalarda problemler olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aynı araştırmada üniversite öğrencilerinin çizdikleri haritalar ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin çizdikleri haritalarla karşılaştırıldığında arada çok fazla farkın olmadığı ortaya çıkmıştır. Koç ve Karatekin (2016), sosyal bilgiler öğretmen adaylarının harita okuryazarlık düzeylerini inceledikleri çalışmada öğretmen adaylarının harita bilgi ve beceri testinden aldıkları puan ortalaması 23.72 çıkmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının büyük bir kısmının haritaları ya hiç ya da çok az kullanıyorum şeklindeki beyanlarının bu olumsuz tablonun ortaya çıkmasının nedeni olabileceğini belirtmiştir. Saarinen ve Maccabe (1995), 52 ülkede coğrafya bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmada elde edilen 3568 taslak Dünya haritasının incelenmesiyle araştırmaya katılan öğrencilerin coğrafi bilgi yetersizliklerinin olduğunu bunun da küresel anlamda bir sorun olduğu sonucuna ulaşmıştır. Özdemir (2014), öğretmen adaylarının Türkiye'nin yeryüzü şekilleri konusundaki zihin haritalarını geliştirmeye yönelik yaptığı deneysel çalışmada öğretmen adaylarının harita çizme ve coğrafi unsurları haritada gösterebilme becerileri konusunda oldukça zayıf oldukları ortaya çıkmıştır. Thomas (2001), ABD'de öğrenim gören coğrafya öğretmen adaylarının coğrafi bilgi düzeylerini incelediği çalışmada öğretmen adaylarının coğrafi bilgi düzeylerinin genel olarak yetersiz olduğu, ilköğretimde derse girecek öğretmen adaylarının ortaöğretimde görev alacak öğretmen adaylarından daha düşük performans sergiledikleri ortaya çıkmıştır. Demirkaya (2009), öğretmen adaylarının coğrafya okuryazarlığını incelediği çalışmada öğretmen adaylarının coğrafi bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmada ortaya çıkan bu sonucu destekleyen çalışmalar eğitim fakültelerinde verilen coğrafya derslerinin içeriğinin ve verilme şeklinin sorgulanması gerektiğini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin yükseköğretimde, tüm sınıflarda ülke sınırlarını taslak haritalarda göstermede güçlük çekmeleri ülkemizdeki eğitim sisteminin hemen tüm basamaklarında görülen ezberci ve öğretmen merkezli yaklaşımdan kaynaklandığı söylenebilir (Tuncel, 2002). Chiodo (1997), öğrencilere gereğinden

fazla bilgi depolanması yerine derslerde haritaların kullanılmasının daha fazla faydalı olacağını belirtmiştir. Buğdaycı ve Bildirici (2009), harita kullanımının coğrafya eğitimindeki yeriyle ilgili çalışmada yükseköğretimde coğrafya eğitimindeki önemli sorunlardan birinin öğretmen adaylarının ders kitaplarında ve atlaslarda bulunan haritaları okuyup algılama ve anlatma becerisi kazanmadan mezun olmaları olduğunu belirtmiştir. Buğdaycı'ya göre (2012), ilköğretim birinci ve ikinci kademe sonunda harita bilincinin oluşmaması ortaöğretimde coğrafya derslerini buna bağlı olarak yükseköğretimde sosyal bilgiler ve coğrafya alanındaki başarıyı etkiler.

Bu araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyetlerinin harita çizme becerileri üzerinde etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Kıtaların tamamını çizmede, kıtaları olması gereken yarım kürelerde göstermede, kara kütlelerinin şekillerinin doğru çizmede ve kıtaların tamamını doğru bir şekilde etiketlemede erkek öğretmen adaylarının kadın öğretmen adaylarından daha başarılı oldukları ortaya çıkmıştır. Chiodo (1993), üniversite öğrencilerinin harita çizme becerilerinin incelediği çalışmada erkek öğrencilerin kadın öğrencilerden daha iyi haritalar çizdiklerini tespit etmiştir. Hardwick (2000), cinsiyetin üniversite öğrencilerinin coğrafi performansı üzerindeki etkisini incelediği çalışmada erkek öğrencilerin mekânsal öğrenme konusunda kadın öğrencilerden daha fazla başarılı oldukları ortaya çıkmıştır. Cross (1987), üniversite öğrencilerinin coğrafi bilgi düzeylerini incelediği çalışmada cinsiyetin coğrafi bilgi ve beceri açısından belirleyici olduğunu, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha başarılı oldukları sonucuna ulaşmıştır. Thomas (2001), üniversite öğrencilerinin coğrafi bilgi düzeylerini incelediği çalışmada kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarından daha düşük performans sergilediklerini belirlemiştir. Kinney, Kinney, Ford, Gilmore ve Larkins, (1988), 124 üniversite öğrencisinin Dünya coğrafyası hakkındaki bilgilerini ölçmek amacıyla yaptıkları çalışmada kadın öğrencilerin erkek öğrencilerden daha yüksek puan aldıkları sonucuna ulaşmıştır. Demirkaya (2009), üniversite öğrencilerinin coğrafya okuryazarlık düzeylerini incelediği çalışmada erkek öğretmen adaylarının kadın öğretmen adaylarından daha yüksek puan aldıklarını tespit etmiştir. Le Vasseur (1999), Florida da 6. ve 9. sınıflar üzerinde yaptığı araştırmada Afrika kökenli Amerikan erkeklerinin Afrika kökenli Amerikan kadınlarından daha başarılı olduklarını tespit etmiştir. Gençtürk (2009), coğrafi bilgi ve beceriler açısından erkeklerin kadınlardan daha başarılı sonuçlar elde etmelerinde içinde yaşanan kültürün etkisinin olabileceği gibi erkeklerin dış dünya ve çevreye yönelik ilgilerinin daha açık olmasına bağlamıştır. Güneş (2016), sosyal bilgiler öğretmen adaylarının harita kullanma becerilerini incelediği çalışmada cinsiyetin öğretmen adaylarının harita becerileri üzerinde etkisinin olmadığını, erkek öğretmen adaylarının başarı testinden aldıkları ortalama puan 20.08 iken kadın öğretmen adaylarının ortalama puanı 20.36 çıkmıştır. Özdemir (2014), öğretmen adaylarının Türkiye'nin yeryüzü şekilleri konusundaki zihin haritalarını geliştirmeye yönelik yaptığı deneysel çalışmada cinsiyet değişkeni açısından elde edilen sonuçlarda anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Galea ve Kimura (1993), 48 kadın 49 erkek katılımcı ile yaptığı çalışmada cinsiyet farklılığının rota öğrenme üzerindeki etkisini incelemiş yapılan çalışma sonucunda erkeklerin kadınlardan daha az hata yaptıkları buna karşın kadınların erkeklerden daha fazla yerleri hafızalarında tutabildikleri ortaya çıkmıştır. Wiegand ve Stiell (1997), Leeds Üniversitesinde lisansüstü eğitim gören 363 öğretmenden İngiltere ve çevresindeki adaların sınırlarını taslak bir haritada çizmeleri istenmiştir. Araştırma sonucunda katılımcıların çizdikleri haritalar cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde erkek öğretmen adaylarının kadın öğretmen adaylarından daha iyi haritalar çizdikleri görülmüştür. Huynh, Doherty ve Sharpe (2010), cinsiyet farklılıklarının kroki haritası hazırlamaya etkisini inceledikleri çalışmada cinsiyetin harita hazırlama üzerinde belirleyici bir etkisinin olmadığını tespit etmiştir. Self ve Golledge (1999), 43 kadın 36 erkek katılımcı ile yaptıkları çalışmada katılımcılara çeşitli coğrafi görevlerin verilmesi, yakın ve uzak coğrafi mekânlar ve harita ile ilgili sorulara verdikleri cevaplardan yola çıkılarak cinsiyet farklılığının katılımcıların performansları üzerinde belirleyici bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçtan hareketle araştırmacılar cinsiyet farklılığının coğrafi bilgi üzerinde belirleyici bir etkisi olduğunu söylemenin doğru olmayacağını belirtmişlerdir. Literatürdeki çalışmalardan ortaya çıkan sonuçlar ve bu araştırmadan elde edilen sonuçlar bir arada değerlendirildiğinde coğrafi bilgi ve beceriyi değerlendirme noktasında cinsiyet değişkeninden yola çıkarak kesin bir yargıya ulaşmanın söz konusu olmadığını göstermektedir.

Bu araştırmada genel akademik ortalaması 3.00 ile 3.49 arasında olan öğretmen adaylarının kıtaların tamamını çizmede diğer öğretmen adaylarından daha iyi haritalar çizbildikleri ortaya çıkmıştır. Akademik ortalaması 2.50 ile 2.99 olan öğretmen adaylarının kıtaları olması gereken yarım kürelerde göstermede diğer öğretmen adaylarından daha başarılı oldukları görülmüştür. Akademik ortalaması 2.50 ile 2.99 arasında olan öğretmen adaylarının kıtaların tamamını doğru bir şekilde etiketlemede diğer öğretmen adaylarından daha iyi haritalar çizbildikleri tespit edilmiştir. Akademik ortalaması 3.00 ile 3.49 arasında olanların diğer öğretmen adaylarının kara kütlelerinin şekillerini doğru çizmede diğer öğretmen adaylarından daha başarılı oldukları ortaya çıkmıştır. Bu bulgular akademik ortalamasının yüksek veya düşük olmasının öğretmen adaylarının harita çizme becerileri üzerinde belirleyici bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Literatürde bulunan bazı araştırma sonuçları da bu araştırmada ortaya çıkan sonucu destekler niteliktedir. Gençtürk (2009), yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının genel akademik ortalamalarının düşük, orta ve yüksek olmasının onların coğrafya okuryazarlık düzeyini belirlemede belirleyici bir unsur olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Demirkaya

(2009), yaptığı çalışmada akademik ortalaması düşük olan üniversite öğrencilerinin coğrafya okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Güneş (2016), yaptığı çalışmada akademik ortalamasının sosyal bilgiler öğretmen adaylarının harita kullanabilme becerileri üzerinde etkili olduğunu, akademik ortalaması yüksek olan öğretmen adaylarının ortalaması düşük olan öğretmen adaylarından daha başarılı oldukları sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar öğretmen adaylarının akademik ortalamalarının onların coğrafi bilgi ve becerilerini değerlendirmede belirleyici bir yerinin olmadığını göstermektedir.

Bu araştırmada çalışmaya katılan öğretmen adaylarının çok büyük bir bölümünün yurt dışı seyahat deneyimlerinin olmadığı tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının yurt dışı seyahat deneyimlerinin olmamasının onların harita çizme becerilerini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun ortaya çıkması ekonomik koşullar nedeniyle öğrencilerin seyahat etme imkânlarının sınırlı olmasından kaynaklanabilir. Demirkaya (2009), yaptığı çalışmada yurt dışı seyahat değişkeni ile coğrafya okuryazarlığı arasında ilişki bulunmadığını, 5-6 ve üstünde ili ziyaret eden öğretmen adaylarının daha az ili ziyaret eden öğretmen adaylarından daha yüksek puan aldıklarını tespit etmiştir. Ancak ortaya çıkan farkın anlamlı bir düzeyde olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuçlara benzer şekilde seyahat deneyiminin coğrafi bilgi ve beceriler üzerinde belirgin bir farklılığa yol açmadığı şeklinde sonuçlara ulaşılan araştırmalarda bulunmaktadır (Cross, 1987; Eve, Price, Counts, 1994). Bu sonuçlara karşın yurt dışı seyahat deneyiminin coğrafi bilgi ve beceriler üzerinde olumlu etkiye bulunduğunu gösteren araştırmalarda bulunmaktadır (Bein, 1990; Donovan, 1993; Winship, 2004; Oigara, 2006).

Coğrafya, öğrencilerin yaşadığı alanı ve dünyayı anlamalarını sağlayan yaşadığı alandan küresel ölçeğe doğa ve insana ait sistemler ve dokulara yönelik coğrafi bilinç kazandırması açısından önemli bir disiplindir (MEB, 2005). Bu çalışmada fakültede gördükleri dersler içerisinde önem sırası açısından coğrafya dersini ikinci sıraya koyan öğretmen adaylarının kıtaların tamamını çizmede, kıtaları olması gereken yarım kürelerde göstermede, kıtaların tamamını doğru bir şekilde etiketlemede ve kara kütlelerinin şeklini doğru çizmede diğer öğretmen adaylarından daha başarılı çizimler yaptıkları ortaya çıkmıştır. Eğitim fakültelerinde sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünün temel disiplinlerinden biri olan coğrafyaya verilen önemin ön planda olduğu görülmektedir. Her ne kadar araştırmaya katılan öğretmen adaylarının büyük bir bölümü coğrafya dersini önem sırası açısından ikinci koysa da çizdikleri haritalarda genel olarak başarılı çizimler yapamamaları da bir çelişki olarak değerlendirilebilir. Kişilerin ilgi duydukları derslere yönelik bakış açılarının o dersle ilgili tutumlarını ve performanslarını etkilediği bilinmektedir. Coğrafyaya yönelik olumlu tutumun coğrafi bilgi ve beceri düzeyi üzerinde doğrudan etkisi olduğunu ortaya koyan araştırmalar bulunmaktadır (Gençtürk, 2009; Sack ve Peterson, 1998; Oigara, 2006; Demirkaya ve Arıbaş, 2004). Güneş (2016), sosyal bilgiler öğretmen adaylarının harita becerilerine yönelik başarı testinde öğretmen adaylarından sosyal bilimler alt dallarından hangisine daha çok ilgi duydukları sorusuna verdikleri cevaplar içerisinde coğrafya dersini seçen öğretmen adaylarının sosyoloji, tarih, psikolojiyi seçen öğretmen adaylarından daha başarılı oldukları ortaya çıkmıştır.

Bu araştırmada çalışmaya katılan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türlerinin onların harita çizme becerilerine olan etkisine bakıldığında meslek lisesinden mezun olan öğretmen adaylarının kıtaların tamamını çizmede diğer liselerden mezun olan öğretmen adaylarından daha başarılı oldukları ortaya çıkmıştır. Genel liselerden mezun olan öğretmen adaylarının kıtaları olması gereken yarım kürelerde çizmede, kıtaların tamamını doğru bir şekilde etiketlemede, kara kütlelerinin şekillerini doğru çizmede diğer öğretmen adaylarından daha başarılı çizimler yaptıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında başarılı liseler arasında sayılan fen lisesi mezunlarının olmayışı bu sonucun ortaya çıkmasını sağlamış olabilir. Buradan hareketle lise mezunları arasında sosyal bilgiler öğretmenliğini seçmeyen fen lisesi mezunu öğrencilerin bu bölümü neden seçmediğiyle ilgili bir sorgulamada yapılmalıdır. Demirkaya (2009), üniversite öğrencilerinin coğrafya okuryazarlık düzeylerini incelediği çalışmada katılımcıların mezun oldukları lise türlerinin onların coğrafya okuryazarlık düzeylerini etkilediğini, özellikle Anadolu öğretmen lisesi ve Anadolu liselerinden mezun olan öğrencilerin daha başarılı oldukları sonucuna ulaşmıştır. Gençtürk (2009), öğretmen adaylarının coğrafya okuryazarlık düzeylerini incelediği çalışmada mezun olunan okul türünün öğretmen adaylarının coğrafya okuryazarlık ortalama puanlarını etkilediğini tespit etmiştir. Meslek lisesinden mezun olanların ortalama puanlarının diğer liselerden mezun olan öğrencilere göre daha düşük olduğu ve aralarında anlamlı olarak farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlardan hareketle şu öneriler geliştirilmiştir: Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde verilen dersler arasına harita dersi veya harita okuryazarlığı dersi konulabilir. Eğitim fakültelerinde sosyal bilgiler bölümünde öğretmen adaylarının harita ile ilgili bilgilerini arttırmak için coğrafya derslerinin sayısı artırılabilir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının harita çizme becerilerini geliştirmek için değişik materyaller kullanarak haritalar hazırlamaları sağlanabilir. Eğitim fakültelerinde coğrafya ve tarih derslerini veren öğretim üyeleri derslerinde haritaları sık sık kullanabilir. Ülkedeki tüm eğitim fakültelerini kapsayacak şekilde sosyal bilgiler öğretmen adayları ve ilköğretimde temel coğrafi bilgi ve becerilerin öğretildiği ilk ders olan hayat bilgisi dersini verecek olan sınıf öğretmeni adayları üzerinde benzer

nitelikte çalışmalar yapılabilir.

5. Kaynakça

- Aktürk, V. (2012). *Sosyal bilgiler dersinde animasyon ve dijital harita kullanımının öğrencilerin mekânı algılama becerilerine yönelik etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Akbaş, Y ve Toros, S. (2016). Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının coğrafi bilgi kaynakları ve zihin haritalarındaki dünya imajları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 21, (36), 201-224.
- Aydemir, H. (2012). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim araç-gereçleri kullanım düzeyleri. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36, 1.
- Bahar, H. H., Sayar, K. ve Başbüyük, A. (2010). İlköğretim öğrencilerinin kroki okuma becerilerinin incelenmesi. (Erzincan örneği), *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 1, 229-246.
- Balkan, A. (2007). *İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde harita kullanımının derse karşı tutuma, başarıya ve hatırd tutma düzeyine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Bein, F. (1990). Baseline geography competency test: administered in Indiana Universities. *Journal of Geography*, 89 (6), 260-266.
- Bennett, W. (1997). Development of geographic literacy in students with learning disabilities. *Eric Document Service*. Nu: ED 418034.
- Buğdaycı, İ. (2012). *İlköğretimde harita kullanımı üzerine bir inceleme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Buğdaycı, İ., ve Bildirici, İ. (2009). Harita kullanımının coğrafya eğitimindeki önemi. 12. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı 11-15 Mayıs 2009, Ankara.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Chiodo, J. (1993). Mental maps: preservice teachers' awareness of the world. *Journal of Geography*, 92 (3), 10-117.
- Chiodo, J. (1997). Improving the cognitive development of students' mental maps of the world. *Journal of Geography*, 96 (3), 153-163.
- Cross, J. (1987). Factors associated with students place location knowledge. *Journal of Geography*, March-April, 59-63.
- Cohen, L., Manion. L & Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education*. Sixth Edition. Routledge. London. Taylor & Francis Group.
- Çelik, H. (2006). *İlköğretim sosyal bilgilerde harita kullanımının psikomotor hedefleri gerçekleştirme ve öğretime katkısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.
- Çelikkaya, T. (2013). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim araç-gereç ve materyallerini kullanma düzeyleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, (1), 73-105.
- Çoban, A ve İleri, T. (2013). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim teknolojileri ve materyalleri kullanma düzeyleri ve kullanamama sebepleri. *Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 194-213.
- Darakçı, S. (2014). Sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarında harita kullanımı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, (4), 15-31.
- Demiralp, N. (2007). Coğrafya eğitiminde materyaller ve 2005 coğrafya dersi öğretim programı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, (15), 373-384.
- Demirel, Ö., Seferoğlu, S., ve Yağcı, E. (2002). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demirkaya, H. (2009). *Üniversite öğrencilerinin coğrafya okuryazarlığı Burdur örneği*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demirkaya, H., ve Arıbaş, K. (2004). Sosyal bilgiler öğretmenliği üçüncü sınıf öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (12), 179-186.
- Donovan, I. (1993). Geographic literacy and ignorance: a survey of Dublin adults and school children. *Geographical Viewpoint*, (21), 73-92.
- Dursun, F. (2006). Öğretim sürecinde araç kullanımı. *İlköğretim Dergisi*, (1), 8-9.
- Ertuğrul, Z. (2008). *İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin harita ve küre kullanım becerilerinin tespiti*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Eve, R. A., Price, B., & Counts, M. (1994). Geographic literacy among college students. *Youth&Society* 25 (3), 408-427.
- Galea, L. & Kimura, D. (1993) Sex differences in route-learning. *Personality and Individual Differences*, 14, 53-65.
- Gençtürk, E. (2009). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Geography For Life. (1994). *The national geography standarts*. Washington D.C: Geography Education Standarts Project.
- Göksel, O. (2007). *Sosyal bilgiler öğretiminde harita ve grafik kullanımının eğitimi destekleme düzeyi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.
- Güneş, G. (2016). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya konularında harita ve harita sembollerini kullanabilme becerileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.
- Hardwick, W. S., Lydia, L. Bean., Kathy, A. A., & Shelley, F. M. (2000). Gender vs. sex differences: factors affecting performance in geographic education. *Journal of Geography*, 99 (6), 238-244.
- <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354> adresinden erişildi.

<http://oygm.meb.gov.tr/www/ilkogretim-ozel-alan-yeterlikleri/icerik/257> adresinden erişildi.

- Huynh, N. T., Doherty, S. & Sharpe, B. (2010). Gender differences in the sketch map creation process. *Journal of Maps*, 6 (1): 270-288.
- İncekara, S., ve Kantürk, G. (2010). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının haritalarla ilgili temel görüşleri ve harita kullanımına yönelik yaklaşımları. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (21), 240-257.
- Karadeniz, C., ve Özdemir, N. (2006). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya alanına ilişkin öz yeterlik inançları (Ondokuz Mayıs Üniversitesi örneği). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 23-30.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kinney, W. C., Kinney, C. K., Ford, M. C., Gilmore, A. C., & Larkins, A.G. (1988). Preservice elementary education majors' knowledge of world geography. <https://eric.ed.gov/?id=EJ849714> adresinden erişildi.
- Koç, H., ve Çifçi, T. (2016). Sınıf öğretmeni adaylarının harita okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 34, (9) 20.
- Koç, H., ve Karatekin, K. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının harita okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (16), 1522-1542.
- Le Vasseur, M. (1999). Students' knowledge of geography and geography careers. *The Geographical Journal*, Vol. 98, No. 6, pp. 265-527.
- MEB. (2005). *Coğrafya dersi öğretim programı*. Ankara: MEB Basımevi.
- Montello, D. R., Lovelace, K. L., Gollidge, R. G. & Self, C. M. (1999). Sex-related differences and similarities in geographic and environmental spatial abilities. *Annals of the Association of American Geographers*, 89 (3):515-534.
- Oigara, J. (2006). *A multi-method study of background experiences influencing levels of geographic literacy*. Unpublished Doctoral Thesis. Binghamton University: Binghamton.
- Öztürk, C. (2006). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Saarinen, T., & MacCabe, C. (1995). World patterns of geographic literacy based on sketch map quality. *Professional Geographers*, 47 (2), 196-204.
- Sack, D., & Petersen, J. (1998). Children's attitudes toward geography: a Texas case study. *Journal of Geography*, 97(3), p. 123-131.
- Seferoğlu, S. (2010). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sönmez, Ö. F. (2010). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde harita becerileri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Sözcü, U., Oğuz, S., ve Aydınöz, D. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafya konularının öğretimine ilişkin öz yeterlikleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (33), 155-178.
- Taşlı, İ. (2000). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Manisa: Tekin Matbaası.
- Taşkaya, M.T ve Bal, T. (2010). Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler ders araç gereçlerini kullanma durumları. *Akademik Bakış Dergisi Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 22, 1-16.
- Thomas, P. G. (2001). *An analysis of the geographic knowledge of preservice teachers at selected Midwestern Universities*. Unpublished Doctoral Thesis. Kansas State University, Kansas.
- Tuncel, H. (2002). Türk öğrencilerin zihin haritalarında islam ülkeleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (2), 83-103.
- Üzümcü, O. N. (2007). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde harita okuma becerisinin aktif öğrenme yöntemiyle kazandırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Whinship, J. (2004). *Geographic literacy and world knowledge among undergraduate college students*. Master of Science in Geography. Virginia Polytechnic Institute And State University, Virginia
- Wiegand, P. & Stiell, B. (1997). Mapping the place knowledge of teachers in training. *Journal of Geography in Higher Education*, 21, (2), 187-198. DOI: 10.1080/03098269708725424.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2009). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, T., ve Şimşek, Ü. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin coğrafya alanına yönelik öz yeterliklerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (34), 43-49.